

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Gabriela Jordanova

Případová studie Kola pro Afriku v kontextu sociální a rozvojové práce

s ohledem na cílové skupiny

Bakalářská práce

vedoucí práce: Ph. D. Jan Říkovský

2020

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne

Vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce za jeho čas, vstřícnost, cenné rady a připomínky. Děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace a umožnili společné setkání v době pandemie.

Obsah

Úvod	7
1 Konceptuální část	8
1.1 Zaměstnávání osob ve výkonu trestu a sociální resocializace osob po výkonu trestu odnětí svobody	8
1.1.1 Výkon trestu odnětí svobody.....	8
1.1.2 Zaměstnávání osob ve výkonu trestu	9
1.1.3 Resocializace a postpenitenciární péče	10
1.1.4 Nová šance z. s.	11
1.2 Sociální práce s osobami dlouhodobě nezaměstnanými.....	11
1.2.1 Osoby ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností	12
1.2.2 Psychologický intervenční program pro nezaměstnané	13
1.3 Dobrovolnictví a partnerská spolupráce	14
1.3.1 Dobrovolník, jeho práva a povinnosti v České republice	14
1.3.2 Partnerská spolupráce.....	15
1.4 Obecně prospěšná společnost	16
1.4.1 Vznik obecně prospěšné společnosti	16
1.5 Rozvojová pomoc a spolupráce	17
1.5.1 Cíle udržitelného rozvoje	18
1.5.2 Zajištění udržitelné spotřeby a výroby	18
1.5.3 Rozvojová spolupráce v Gambii	19
1.5.4 Vzdělávání v Gambii.....	20

2	Výzkumná část	22
2.1	Cíl výzkumu	22
2.2	Výzkumná otázka	22
2.3	Představení použitých metod.....	22
2.3.1	Případová studie	23
2.4	Kódování	24
2.5	Kategorizace a interpretace dat.....	24
2.5.1	Osobní zkušenost.....	24
2.5.2	Potřeba spolupráce	25
2.5.3	Důraz na kvalitu	27
2.6	Schéma.....	28
2.7	Souhrn výsledků výzkumu	28
3	Souhrn výsledků dle cílových skupin.....	30
3.1	Spolupráce s lidmi ve výkonu trestu odnětí svobody	30
3.2	Spolupráce s lidmi po VTOS a s lidmi dlouhodobě nezaměstnanými	31
3.3	Spolupráce s dobrovolníky a partnery	33
3.4	Spolupráce v Gambii	35
	Závěr.....	37
	Bibliografický seznam.....	38

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá organizací Kola pro Afriku sídlící v Ostravě. Jedná se o obecně prospěšnou společnost, která spolupracuje s několika skupinami lidí z různých sociálních oblastí jako jsou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, osoby po propuštění z výkonu trestu, lidé dlouhodobě nezaměstnaní, dobrovolníci a partneři, kteří se podílejí na hlavním cíli této organizace a tím je převoz kol do africké země Gambie. V Gambii se nachází poslední skupina osob, pro kterou jsou kola určena a těmi jsou děti, pro které je cesta do školy mnohdy několikakilometrová a jízdní kolo, jakožto dopravní prostředek, má dětem cestu do školy ulehčit a vůbec nabídnout jim možnost do školy chodit pravidelně. Cílem mé práce je zjistit zkušenosti s cílovými skupinami z vícero pohledů za pomoci případové studie v organizaci Kola pro Afriku.

Vybrala jsem si tuto organizaci z důvodu propojení mezi cílovými skupinami, zajímalo mne, jak se prakticky realizuje rozvojová pomoc a jak je snadné nebo neskonné udržet projekt nastavený několik let. V dnešní době je hodně zmiňována upcyclace, tedy znovuoobnovení již použitého se zachováním původního materiálu a jeho navrácení do opětovného užití. Tím, že organizace Kola pro Afriku doslova dává kolům novou duši, mne oslovilo i z hlediska ekologického, jak z kola pro někoho již nepotřebného, za pomoci participace ostatních se dá pomoci dětem na cestu ke vzdělání.

V teoretické části představím z odborné literatury již výše zmíněné cílové skupiny, se kterými organizace Kola pro Afriku spolupracuje a poté popíši kooperaci z dostupných sekundárních zdrojů. Popíši i upcyclaci, obecně prospěšnou společnost, rozvojovou spolupráci v Gambii a systém vzdělávání.

Ve výzkumné části se budu zabývat zkušenostmi pracovníků z organizace Kola pro Afriku, ale i se podívám, jak se na tento projekt dívají lidé, kteří pracují v rozvojové spolupráci v jiných částech Afriky a využiji i dostupné sekundární zdroje, které zařadím do výzkumné části. Budou mne zajímat jaké oni vidí výhody, nevýhody, možnosti a rizika v poskytování této spolupráce. Rozhovory provedené jak s pracovníky Kola pro Afriku, tak s nestrannými respondenty, za pomoci kódování rozdělím do kategorií, díky kterým budu mít možnost vyhodnotit mnou zkoumané výsledky. Dále vytvořím kapitoly podle cílových skupin, které jsem zmiňovala výše a za pomoci odpovědí respondentů a sekundárních zdrojů popíšu spolupráci se zaměřením se na silné a slabé stránky.

1 Konceptuální část

1.1 Zaměstnávání osob ve výkonu trestu a sociální resocializace osob po výkonu trestu odnětí svobody

Tato kapitola slouží k popsání zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody v Heřmanické věznici v Ostravě a s osobami po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Společnost Kola pro Afriku spolupracuje s organizací, ve které probíhá postpenitenciární péče a zaměstnává osoby ve výkonu trestu pro účel oprav kol, proto považuji za důležité vymezit souvislost mezi výkonem trestu odnětí svobody, postpenitenciární péčí a sociální prací s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody a na závěr popsat práci organizace Nová šance z. s. díky které organizace KpA může uskladňovat darovaná kola z celé ČR v areálu Nové šance.

1.1.1 Výkon trestu odnětí svobody

Sytém trestů je rozdělen dvěma způsoby, a to na tresty výjimečné a na pravidelné. Výkon trestu odnětí svobody (dále VTOS) patří do obou těchto subsystémů. Všechny práva, povinnosti a informace o výkonu trestu odnětí svobody jsou ukotveny v zákoně č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Dle tohoto zákona výkon trestu odnětí svobody zajišťuje vězeňská služba ČR, který spadá do oblasti působnosti ministerstva spravedlnosti ČR. Místem pro výkon trestu odnětí svobody jsou věznice a vazební věznice a v těchto zařízeních mohou být i takzvaná vězeňská zařízení například nemocnice, střediska hospodářské činnosti, specializovaná oddělení a další.

Pro stručnější a jasnější vymezení použijeme dle Mařádka informace, že výkon trestu odnětí svobody slouží k ochraně společnosti před jedinci, kteří by mohli ohrozit ostatní občany. Ve výkonu trestu nesmí být ohrožena nebo ponížena lidská důstojnost a omezuje působení negativních jevů na odsouzeného. (Mařádek 2005, s. 35). Ve výkonu trestu se jedinec převychovává, aby byl schopen vést řádný život ve společnosti. Pobyť ve věznici nebo vazební věznici má tudíž výchovnou funkci, která je systematicky prováděna. Sledují se u jedince specifické a individuální výchovné cíle. U specifických cílů se zaměřuje především na odstranění nežádoucích návyků, utváření pozitivních společenských norem a cílů, odstranění nežádoucích forem chování. U individuálních cílů se míří na adaptaci, osvojení si vědomostí a

dovedností a přípravu odsouzeného na propuštění z VTOS. (Černíková Sochůrek, Firstová, 2008, s. 104)

Propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nastává uplynutím doby, která byla nařízena soudem, pokud nenastaly v průběhu výkonu trestu výjimky například výkon dalšího trestu, který mohl vyjít najevo v průběhu vykonávání trestu odnětí svobody, při obdržení příkazu o propuštění z výkonu trestu, který byl nařízen soudem, propuštění nařídil státní zástupce při výkonu dozoru nad výkonem trestu nebo o propuštění rozhodl prezident republiky nebo ministr při výkonu jeho oprávnění podle trestního řádu. (Zákon č. 169/1999 Sb. §73)

1.1.2 Zaměstnávání osob ve výkonu trestu

Zaměstnávání osob ve výkonu trestu je velmi důležitým článkem v systému. Tento systém se snaží o to, aby si jedinec osvojil nebo nezapomněl pracovní návyky. Pro zaměstnavatele, který zadává zakázku do věznic, je tato spolupráce výhodná. Jednou z výhod je například nižší finanční ohodnocení, protože ve věznicích je odměna odsouzeného nižší než minimální mzda, není zde povinnost zaměstnavatele řešit stravování ani zdravotní péči. (Generální ředitelství VSČR, Výhody zaměstnávání odsouzených, [online]). Věznice uzavírá se zaměstnavatelem smlouvu o zařazení odsouzených do práce. Ve smlouvě jsou upraveny povinnosti zaměstnavatele, povinnosti věznice, způsob a výše odměňování a odpovědnost za škodu. (Generální ředitelství VSČR, Nabídka volných prostor a levné pracovní síly [online])

V ostravské heřmanické věznici jsou zaměstnávány odsouzení jak na pracovištích v areálu, tak i mimo něj. Ve věznicích jsou dvě možnosti spolupráce. Jednou z nich je smluvní partnerství a druhou z nich je zakázka, kdy na základě objednávky, si firma zadá buď výrobky nebo službu, které věznice vyhotoví v areálu určenému k této činnosti. Toto místo je označováno jako středisko hospodářské činnosti. (Věznice Heřmanice VSČR, Zaměstnávání vězňů, [online]).

Nicméně na veřejných webových stránkách věznice Heřmanice není zmínka o společnosti Kola pro Afriku jakožto smluvním partnerovi. Z tohoto vychází, že společnost Kola pro Afriku spolupracuje s věznicí Heřmanice pouze na základě objednání služby, v tomto případě oprav kol. V empirické části se tuto skutečnost pokusím zjistit a nastínit zkušenosti této spolupráce mezi KpA a Heřmanickou věznicí.

1.1.3 Resocializace a postpenitenciární péče

Resocializaci chápeme jako proces zpětné socializace. Socializace je děj, kterým si člověk již jednou prošel v dětství. Jeho záměrem je navrátit osobu po výkonu trestu zpátky do běžného života. Jedná se o znovunavrácení do pracovního procesu, o znovu navyknutí na běžné domácí práce, o způsobilost této osoby ovládat své chování a jednání ve společnosti a působí jako prevence před sociálně patologickými jevy. (Jedlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004, s. 324)

První dny po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody se jedinec dostává do takzvané sociální rekonvalescence/resocializace a nastává období postpenitenciární péče. Postpenitenciární péče je podpora jedince při opětovném zapojení do sociálního prostředí. Dělí se na nucenou a dobrovolnou. V kontextu této práce se zde budeme bavit pouze o dobrovolné. Dobrovolná nemá přísná pravidla a je pouze na jedinci, pokud se rozhodne ji využívat. Postpenitenciární péče dobrovolná je zajišťována především charitativními organizacemi. (Motejl, 2010, s. 190) Sociální rekonvalescence, můžeme také říci sociální resocializace, nastává neprodleně po propuštění z výkonu trestu. Je důležité v tomto období, aby byl jedinec navázán na podpůrné organizace, neboť je tohle období velmi rizikové pro podlehnutí negativním vlivům. (Mühlpachr, 1999 s. 52).

Zaměstnávání osob po výkonu trestu odnětí svobody, rizika a hrozby s nimi spojená

Oldřich Matoušek, který je významným odborníkem na poli sociální práce, definuje sociální práci jako disciplínu nikdy nekončícího procesu, která nyní dohání nově se objevující problémy. Říká, že tyto problémy je nutné nejen evidovat a analyzovat, ale hledat jejich nové metody řešení. „*Sociální práce nebude mít nikdy dlouhodobě stabilní, jednoznačný obsah, nikdy nebude možné tuto disciplínu vyučovat po řadu let stejným způsobem. V tom je obtížnost i výzva sociální práce.*“ (Matoušek 2012 s. 153). Tuto definici jsem zde použila proto, že sociální pracovníci jsou ti, kteří jsou v kontaktu s osobou propuštěnou z výkonu trestu v případě, že jedinec jeví zájem o podpůrnou organizaci. Vyplývá nám zde první hrozba, řekněme, že sociální práce s touto vymezenou skupinou se neustále mění a sociálním pracovníkům přibývají neustále nové výzvy a problémy, které musí řešit. Nemůžeme zde napsat jednotlivé rizikové situace, které by byly platné pro všechny případy. Problematika, která se objevuje nejčastěji je nezaměstnanost osob po propuštění z výkonu trestu a stále se objevuje v českém prostředí, ale právě proto, zde existují organizace, které se situaci snaží řešit.

Osoba po výkonu trestu se nejčastěji setkává s potřebou odborné pomoci při adaptaci na podmínky života ve společnosti, s nálepkou kriminálního, má pocit sociálního vyloučení, problémy s obnovením rodinných vazeb a důležitým problémem bývají povinnosti splácení dluhů. (Černíková a kol., s. 210). V následující podkapitole představím organizaci, která je od prvopočátku zapojena do projektu KpA.

1.1.4 Nová šance z. s.

Nová šance z. s. patří mezi organizace pomáhající osobám po propuštění z výkonu trestu. Je dobrovolná, nevládní, nepolitická a nezisková organizace, působící na území České republiky, především v regionu Severní Moravy a Slezska sídlící v Ostravě – Koblově. Organizace Nová šance (dále NŠ) úzce spolupracuje se společností Kola pro Afriku. Jedná se o azylový dům pro muže po výkonu trestu odnětí svobody a při volné kapacitě i o muže bez přístřeší.

Spolek NŠ reaguje již od roku 1999 na zvyšující se kriminalitu a vyšší počet osob bez přístřeší, které se stává stále větším a komplikovanějším problémem nejen v české společnosti. NŠ bere na vědomí, že utiskování a vylučování těchto osob na okraj společnosti nebude žádným řešením a vnímají finanční a materiální pomoc jako nedostačující. Azylový dům se především zabývá hledáním účinných forem snižování recidivy a účelnější adaptaci propuštěných mužů z výkonu trestu. (Sdružení Nová šance Koblov, Vznik nové šance [online])

Cílem této organizace je materiální pomoc a poskytování sociálního poradenství v řešení nepříznivé sociální situace jedince. Lidé z Nové šance mají jako hlavní sociální aktivizaci starost o celý areál ve kterém sídlí NŠ, Kola pro Afriku (dále KpA) a další společnosti. V rámci sociální resocializace uživatelé azylového domu pomáhají ve skladu společnosti Kola pro Afriku, která se nachází v Ostravě – Koblově. Z internetových stránek je patrné, že uživatelé azylového domu, pomáhají v centrálním skladu KpA většinou při nakládání kol do kontejnerů, které, jak uvádí na webových stránkách, probíhají dvakrát až čtyřikrát do roka. (Sdružení Nová šance Koblov, Poslání a cíle [online])

1.2 Sociální práce s osobami dlouhodobě nezaměstnanými

Nezaměstnaností rozumíme stav člověka, který je v produktivním věku, ale není v pracovním právním vztahu. Můžeme jednoduše říci, že nezaměstnaný člověk je ten, který je zaregistrovaný na úřadu práce jakožto uchazeč o zaměstnání. O dlouhodobé nezaměstnanosti se bavíme, pokud

je nezaměstnanost u osoby delší než jeden rok. Mareš (1998, s. 26) popisuje nezaměstnanost jako období od registrace jedince na úřadu práce, až po vyřazení této osoby z registrace. Tato metoda poskytuje přehledné údaje konkrétních případů a je významným zdrojem informací pro účely sociální politiky. Díky tomuto způsobu je jednodušší rozhodování o poskytnutí podpory pro konkrétního nezaměstnaného jedince. Citováno: *Čím déle jsou lidé bez zaměstnání, tím menší mají naději práci opět najít.* (Mareš, 1998, s. 26)

Jedinec, který je dlouhodobě nezaměstnaný se potýká s mnoha obtížemi, kterými jsou nebo mohou být, ve většině případů vyloučení z profesionálního společenství, přisouzení společenského statusu „nepracující“, dlouhodobý stres a psychické problémy, nedostatek sebedůvěry a pocit méněcennosti, dále se objevují partnerské nebo rodinné neshody a konflikty, jedinec se straní kontaktu s přáteli a rodinou a v neposlední řadě zde nastupuje negativní následek v podobě pití alkoholu nebo užívání drog. (Hanzlovský, 2013 [online])

1.2.1 Osoby ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností

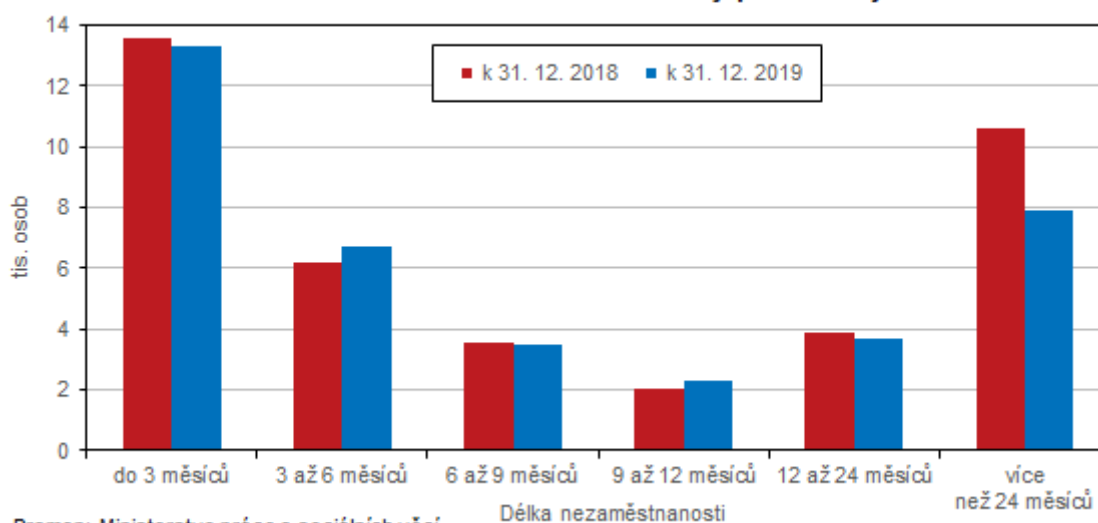
Osoby dlouhodobě nezaměstnané se nám promítají v několika nejčastějších skupinách jedinců, kteří mají společné charakteristiky. V nejpočetnější skupině osob dlouhodobě nezaměstnaných jsou zařazeni lidé, kteří byli v předchozím zaměstnání dlouhodobě, tudíž ti, kteří měli pevné pracovní místo. V důsledku obav z navyknutí si na nový kolektiv, nové požadavky zaměstnavatele a nové prostředí je pro ně obtížnější se adaptovat. Další skupiny tvoří osoby zdravotně a mentálně handicapované, jedinci s kumulovanými handicapy například zdravotní problémy, nízká vzdělanost, nevyhovující rodinné zázemí, osoby po výkonu trestu a osoby, které nejeví zájem trvale pracovat, příslušníci etnických minorit. (Mareš 1998, s. 46,47)

První záchranná síť pro evidenci nezaměstnaných osob je úřad práce (dále ÚP) Ten zprostředkovává kontakt mezi uchazečem o zaměstnání a zaměstnavatelem, poskytuje informace a projednává s uchazečem jeho možnosti. ÚP disponuje i nabídkou rekvalifikací, kterých se uchazeč může zúčastnit. Úřad práce také sleduje trh práce, podporuje a nabádá zaměstnavatele k vytvoření společensky účelných pracovních míst. (Mareš 1998, s. 120).

Nezaměstnanost se váže také k sociální práci. V České republice je velmi vysoké procento osob, kde sociální pracovníci musejí počítat s dlouhodobou nezaměstnaností uživatelů, kterým se služba poskytuje. S tím je také tradičně spojena chudoba, rodinné krize. V případě postpenitenciární péče může být zaměstnání tím nejdůležitějším krokem k resocializaci. (Mareš 1998 s. 144,145)

Organizace KpA zaměstnává osoby dlouhodobě nezaměstnané z Ostravy a nejbližšího okolí. Český statistický úřad má sesbírané údaje z Moravskoslezského kraje, kde k datu 31. prosince 2019 bylo celkem 37 307 počet nezaměstnaných osob. Podle tohoto úřadu bylo v Ostravě 11 787 osob nezaměstnaných ke stejnému datu. Z tohoto čísla bylo dosažitelných (osoby ve věku 15-64 let, které jsou schopny bezprostředně nastoupit do pracovního poměru) 10 587 osob. Český statistický úřad nemá vypracovanou tabulku dlouhodobě nezaměstnaných v Ostravě, ale jsou zde dostupné čísla podle délky nezaměstnanosti v celém Moravskoslezském kraji.

Graf 3 Uchazeči o zaměstnání v Moravskoslezském kraji podle délky nezaměstnanosti

Zdroj 1: Český statistický úřad (Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/nezamestnanost-v-moravskoslezskem-kraji-k-31-12-2019>)

Z tohoto grafu je vidět, že skoro čtyři tisíce osob je nezaměstnaných v délce od dvanácti do dvaceti čtyř měsíců. Tato délka se označuje již za dlouhodobou nezaměstnanost, jak jsem zmiňovala výše, a osm tisíc osob je nezaměstnaných více než 24 měsíců. Tudiž můžeme říci, že dlouhodobě nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji se nacházelo zhruba dvanáct tisíc osob na konci roku 2019. (Český statistický úřad, Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2019 [online])

1.2.2 Psychologický intervenční program pro nezaměstnané

Lidé bez práce se mohou zúčastnit psychologického intervenčního programu pro nezaměstnané, který reaguje na často zhoršený zdravotní stav nezaměstnaného. Tento program má za cíl připravit člověka na pohovor ze zaměstnání, zmírnění stresu u nezaměstnaného a

motivovat ho k větší aktivitě a flexibilitě k získání potřebných sociálních dovedností. Program připravuje člověka i na možnost odmítnutí ze strany zaměstnavatele o žádost na pracovní místo a jakým způsobem by měl uchazeč o zaměstnání reagovat. (Buchtová, Boleloucký, Kárník, Šmajš, Švancara, Fuchs, 2002 s. 119)

1.3 Dobrovolnictví a partnerská spolupráce

V této kapitole se zabývám dobrovolnictvím v neziskových organizacích a partnerské spolupráci. Společnost Kola pro Afriku využívá dobrovolnictví a partnerskou spolupráci k existenci a k prospěšnosti této organizace, proto se zde zaměřím na vydefinování pojmů a dále na to, jak KpA spolupracuje s těmito skupinami.

1.3.1 Dobrovolník, jeho práva a povinnosti v České republice

Dobrovolník je osoba, která ve svém volném čase, bez nároku na honorář a ze své vlastní vůle, vykonává prospěšnou činnost. Práce dobrovolníků se dělí na krátkodobou, která je zpravidla méně než tři měsíce, nebo na dlouhodobou, která je delší než tři měsíce. Záleží zde na motivaci dobrovolníka a také na nastavení organizace. Dobrovolnickou činnost zpravidla vykonávají lidé se zájmem o okolí s aktivním a přívětivým přístupem k lidem. (Frič, Sozanská, Tošner, 2001 s. 105)

Dobrovolnictví v České republice sahá až do středověku, kde bylo nejvíce spojováno s církví, která má smysl konání dobra přímo ve svém poslání. Tím jsem chtěla upozornit, že dobrovolnictví není nic nového a až v roce 2002 vyšel zákon o dobrovolnické službě, který je určen nejen pro lidi, kteří se stávají dobrovolníky, ale i pro organizace, které mají o dobrovolníky zájem.

Dobrovolnictví nyní nejčastěji najdeme v neziskových organizacích a v poslední době najdeme dobrovolníky v domovech pro seniory, ve školách, v nemocnicích apod. Pokud chce organizace přijímat dobrovolníky, je důležité, aby měla vyjasněný postoj k dobrovolnictví. Setkáváme se s mnoho ohroženími, která mohou vzniknout naprosto náhle a nevědomě. Každá organizace proto musí myslet na zjišťování postoje zaměstnanců k dobrovolnictví. Ohroženími potom jsou například: strach ze zasahování do práce zaměstnanců, potřeba vyššímu věnování času a péče o dobrovolníka. Doporučuje se, aby se předcházelo negativním postojům, jasně stanovit okruh činností, které dobrovolník bude nebo by měl vykonávat, na jak dlouho, jak často a určit jednoho zaměstnance, který bude zastřešující pro dobrovolníka. Každá organizace má

určené své poslání a cíle a z těchto by měl vyplývat okruh činností a požadavků na dobrovolníka. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 55)

Důležitým krokem každé organizace, která chce přijímat dobrovolníky je nábor. Dát vědět o tom, že právě ona nezisková organizace potřebuje dobrovolníky je základem k úspěšné odezvě. Nábořem je myšleno například: vylepování letáků, plakátů, vývěska na internetu, webové stránky, prezentace projektu v tisku či rozhlasovém a televizním vysílání, uspořádání náborové akce, přímé oslovení vysokých či středních škol, spolupráce s dobrovolnickým centrem, osobní kontakt. (Tošner, Sozanská. 2006, s. 78)

1.3.2 Partnerská spolupráce

Partnerská spolupráce znamená podporu vedenou na pomoc k realizaci projektů v neziskové společnosti. Těmito partnery mohou být firmy, města, organizace a lidé, kteří přispívají dobrovolně finančně nebo materiálně. Při posuzování a hodnocení projektů neziskové organizace přináší partnerství pro žadatele pozitivní bonifikaci. Zde bych popsala firemní dárcovství založené na partnerské spolupráci s neziskovou organizací.

Tato forma spolupráce v sobě nese atributy, které jsou pro organizaci důležité kvůli dlouhodobé realizaci projektu. Těmito atributy jsou například: dlouhodobý výhled podpory a spolupráce, sdílení vzájemných hodnot prospěšnosti, rovnost mezi organizacemi. (Vojtíšek, 2007, s. 29)

Problémy v partnerství může být hned několik. Například se obě strany mohou potýkat s řadou komunikačních problémů v organizaci spolupráce, ve financování, v negativitě s krátkodobým financováním při nutnosti dlouhodobého. Nacházíme zde i další problém, který je z pohledu organizace a partnera, dalo by se říci funkční, ale potýká se s neaktivitou a nezájmem cílových skupin. Tahle situace může prohlubovat propast mezi společnostmi většinovou a mezi znevýhodněnou skupinou, která se stává více a více závislou na pomoci druhých. (Čepelka, 2003, s. 81).

Organizace KpA díky partnerům je schopna dodávat cyklo nářadí, které je potřebné na opravy kol. Toto nářadí je potřebné jak v České republice, tak i v Gambii. Důležitými partnery pro organizaci KpA jsou především svozoví partneři. Jedná se o dopravní společnosti, které pomáhají svážet kola ze sběrných míst do centrálního skladu. V některých případech jsou těmito partnery i hasiči, kteří v rámci kondičních jízd, při předem domluveném svozu,

obstarávají převoz kol také do skladu a poté z centrálního skladu pomáhají svázat kola i do Heřmanické věznice. To platí i pro dopravní partnery. Dalším důležitým partnerem je letecká společnost, která poskytuje letenky na africký kontinent zdarma a hlavním logistickým partnerem pro přepravu kontejnerů naplněných koly je Advanced Airsea. V Gambii má tato spolupráce veliký rozměr, protože místní mechanici se učí pracovat s novým nářadím, které jim ulehčuje práci a mohou v menším čase opravit více kol. Pro dodávání nářadí, které je také velmi důležitým článkem, spolupracuje organizace KpA s jedním hlavním partnerem od prvopočátku projektu a tato spolupráce trvá dodnes. Z webové stránky organizace KpA se dovídám, že většina partnerů je zapojena do spolupráce od začátku projektu a jsou jich desítky.

Ve výzkumné části budu zkoumat zkušenosti pracovníku KpA s dobrovolnickou službou a dobrovolníky. Na základě teorie se pokusím zjistit funkčnost spolupráce této cílové skupiny i partnerské spolupráce v mnou zkoumané společnosti KpA

1.4 Obecně prospěšná společnost

Abychom pochopili, jak vlastně může společnost Kola pro Afriku fungovat, musíme nejdříve pochopit její právní začlenění. Dále budu užívat zkratku OPS pro obecně prospěšnou společnost. V této části se pokusím popsat obecně prospěšnou společnost.

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, kterou může založit fyzická osoba, právnická osoba nebo Česká republika. Je založena za účelem poskytování obecně prospěšných služeb, tudíž není provozována s cílem tvorby zisku. Znamená to, že hospodářský výsledek musí být reinvestován ve prospěch obecně prospěšných služeb, pro které byla tato společnost založena. Pokud OPS vykáže zisk, musí ho opětovně použít ke své obecné prospěšnosti. Právní úpravu můžeme dohledat v zákoně číslo 248/1995 Sb. Ačkoliv byl tento zákon zrušen k 31. 12. 2013 tak obecně prospěšné společnosti mohou nadále existovat za stejných podmínek. Je možná i transformace těchto společností, a to na ústav, nadaci nebo nadační fond. (Zuska, Kliman, 2013 [online])

1.4.1 Vznik obecně prospěšné společnosti

OPS musí poskytovat obecně prospěšné služby, a to za předem upřesněných podmínek. Obecnou prospěšnost musela OPS navrhnout k posouzení k registračnímu neboli rejstříkovému soudu. Tento soud dále projednával, zda má cíl OPS obecně prospěšný charakter. FO, PO nebo ČR předkládá zakládací smlouvu a po kladném vyřízení vznikala zapsáním do rejstříku obecně

prospěšných společností. Dle zákona o obecně prospěšných společnostech má každá OPS své orgány, kterými jsou:

1. Ředitel
2. Správní rada, která je statutárním orgánem a funguje jako nezávislá kontrola, pro kterou platí přísné podmínky vůči střetu zájmů
3. Dozorčí rada, která plní kontrolní činnost (Zákon č. 248, §10)

Organizace Kola pro Afriku byla založena jako obecně prospěšná společnost v roce 2012 v Ostravě a tam doteď sídlí. Je vedena na Krajském úřadu v Ostravě. KpA je složena kmenovým týmem necelé desítky zaměstnanců. Je vedena správní radou (tři osoby) a dozorčí radou (tři osoby). Správní a dozorčí rada je zde na pozici dobrovolníků. Byla založena dvěma fyzickými osobami, přičemž jeden ze zakladatelů působí na pozici správní rady a druhý ze zakladatelů je v čele organizace doposud. (Kola pro Afriku, Kdo jsme [online])

1.5 Rozvojová pomoc a spolupráce

Pro začátek je důležité definovat několik základních pojmů jako je například rozdíl mezi rozvojovou prací a spoluprací. V této kapitole se teoreticky pokusím popsat, co znamená rozvojová práce a spolupráce, která je tím hlavním cílem v organizaci Kola pro Afriku. Je to důvod proč organizace v roce 2012 vznikla.

Začátky rozvojové práce sahají v České republice do druhé poloviny dvacátého století, kde byla potřeba pomoci bývalým koloniím, například většina afrických zemí byla dekolonizována v sedmdesátých letech dvacátého století. Od té doby se Česká republika snažila postupně následovat vyspělejší země a zásadní zlom přišel při vstupu do Evropské Unie v roce 2004. Česká republika se zapojila do rozvojové spolupráce Evropského společenství (ES) a tato forma spolupráce se projevila v harmonizaci v oblasti veřejných zakázek, kdy došlo k ustanovení nového českého zákona o veřejných zakázkách. (Waisová, 2005 s. 341) Tato doba byla zlomová, kdy se přestalo mluvit o rozvojové pomoci a ukotvilo se označení rozvojová spolupráce. Díky tomuto došlo k navýšení předvídatelnosti v oblasti rozvojové spolupráce a umožnění českým a partnerským aktérům lepší plánování aktivit. Dalším důležitým a významným krokem bylo přijetí Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. Tento zákon vymezuje základní pojmy, působnost státní správy a postupy při financování aktivit, práv a povinností fyzických či právnických osob, které jsou poskytovateli rozvojové spolupráce. (Exnerová, Hlavičková, Jelínek, Kaplan, 2008 s. 129).

Rozvojová spolupráce má za úkol pomoci lidem vytvářet podmínky, které budou vést k soběstačnosti místních občanů. Hlavním úkolem je podpora lidí v jejich úsilí se vymanit z chudoby a nadále se rozvíjet. (Člověk v tísni, Co děláme, Humanitární a rozvojová pomoc [online]). Pro rozvojovou spolupráci byly stanoveny cíle udržitelného rozvoje, kterých je sedmáct hlavních a každý má několik indikátorů. Pro účel této práce se zabývám pouze cílem číslo dvanáct.

1.5.1 Cíle udržitelného rozvoje

Pro tuto kapitolu jsem se rozhodla popsat cíl číslo 12, kterým je zajištění udržitelné spotřeby a výroby. Tento cíl souvisí s naplňováním cílů udržitelného rozvoje, které jsou stanoveny od roku 2015 do roku 2030. Ze začátku této kapitoly představím cíl číslo 12 a poté se zaměřím na termín upcyklace, protože právě upcyklace kol je tím, na co se organizace Kola pro Afriku zaměřují.

Rozvojová spolupráce je zakotvena v dokumentu s názvem Transforming our World: The 2030 Agenda for sustainable Development (Přeměna našeho světa: agenda pro udržitelný rozvoj 2030) V tomto dokumentu jsou zakotvené takzvané SDGs (sustainable development goals neboli cíle udržitelného rozvoje), které jsou nyní stanoveny na patnáct let. Cíle byly schváleny v roce 2015 jako návaznost na MDGs (milenium development goals neboli rozvoj cílů tisíciletí). Tyto SDGs obsahují sedmáct hlavních cílů a každý jednotlivý cíl obsahuje své konkrétní plány. (United Nations, Cíle udržitelného rozvoje [online])

1.5.2 Zajištění udržitelné spotřeby a výroby

Zajištění udržitelné spotřeby a výroby je cílem číslo dvanáct. Tento cíl je rozdělen do dalších osmi kritérií. Kola pro Afriku zapadají do kritéria číslo pět, který zní: do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů s pomocí prevence, redukce, recyklace a opětovného používání. Pro tento popis je významné opětovné používání, protože do tohoto řadíme upcyklaci.

Upcyklace

Jiří Aujezdský, ekonom, publicista zabývající se efektivním využíváním zdrojů, teorií upcyklace a trvale udržitelnou výrobou, definuje upcyklaci takto: „*Upcyklace se ve své podstatě odlišuje od recyklace tím, že věci po skončení své funkce nerecykluje, ale dá jim nový užitek. Od toho předpona „Up“ - cyklace – povznesení produktů na vyšší úroveň.* V jednodušším podání můžeme říci, že upcyklace je směr, který si klade za cíl, přeměňovat staré a nepotřebné

věci na nové znovu užité. Právě v tomhle je snaha o zamezení v plýtvání a dosažení vyššího užívání věcí. Oproti recyklaci, u které se přeměňuje věc na surový materiál je upcyklace o opětovném nalézání využití. (Aujezdský, Co je to upcyklace [online])

„V upcyklaci může být úspěšný každý. Stačí se jen zamyslet.“ Jiří Aujezdský, zakladatel UpCycling.cz

Organizace Kola pro Afriku sváží kola ze sběrných míst, které se nadále třídí v centrálním skladu v Ostravě-Koblově. Kola, která jsou vhodná do afrického terénu, svezou dopravní partner do Heřmanické věznice, kde se kola opravují. Kola, která nejsou vhodná do afrického terénu se opravují v centrálním skladu. Kola, která se dají opravit, jsou prodávána a financují z části tento projekt a kola, která se nedají opravit jsou rozložena, za pomoci osob dlouhodobě nezaměstnaných nebo osob po výkonu trestu odnětí svobody, na díly a tyto díly slouží k druhotnému zpracování surovin z kol. (Kola pro Afriku, výroční zpráva 2018 [online])

Na závěr této kapitoly můžeme říci, že veškerá kola, která jsou darována, jsou kompletně znovuzpracována jak už formou upcyklace nebo recyklace.

1.5.3 Rozvojová spolupráce v Gambii

Gambie je nížinatá země, má ale i hornaté úseky. Chtěla bych dodat, že Gambie má okolo dvou milionu obyvatel a v nejvyšším věkovém zastoupení jsou právě děti do čtrnácti let. Jedná se zhruba o 38 % a v další řadě jsou obyvatelé ve věku 25-54 let. Nad 54 let žije v Gambii velmi malé procento populace. Z pořadu Nedej se! Od české televize je natočen díl Každé kolo má dvě duše o organizaci Kola pro Afriku a z tohoto pořadu bych chtěla popsat dopravu dětí do škol. *„Vzdálenosti, které děti musí urazit do škol, jsou obrovské a jedná se třeba až o dvanáct kilometrů a kvůli tomu některé děti nechodí do školy každý den.“* říká ve videu Roman Posolda, jeden ze zakladatelů KpA. (Posolda, Nedej se!. 2018 [online])

V Gambii působí několik desítek neziskových organizací i přes to, že je Gambie nejmenším pevninským státem na Africkém kontinentu. Mezi neziskové organizace patří 4H Gambia se sídlem v Norsku, která podporuje rozvoj venkova formou výuky jako je chov hospodářských zvířat, rybaření, vedení účetnictví, řízení podniků, půjčky pro malé podniky na podporu výdělečné činnosti.

V českém prostředí známá ADRA působí v Gambii na projektech zmírňování chudoby, potravinové bezpečnosti, základní zdravotní péče, vzdělání na základních a středních školách. ADRA má také program připravenosti na pomoc obětem přírodních katastrof. Další z organizací působící v Gambii je CARITAS, která tam působí od roku 1977 a má projekty na pomoc a podporu chovu zvířat, zvyšování počítačové gramotnosti, péče a podporu HIV/AIDS, prevence malárie. Dalšími organizacemi jsou např. Hope For Children – Gambia, Humanity First, International Society for Human Rights, SOS Children Village, YMCA a mnoho dalších neziskových organizací, které se snaží pomáhat Gambii. (Gambia information site, Non-governmental organisations [online])

1.5.4 Vzdělávání v Gambii

Možnost vzdělávání se je v Gambii pro mnohé finančně náročnou skutečností. Gambijská vláda podporuje dívky v edukaci tím, že jim pomáhá v placení poplatků za školu – školného. V období r. 1988–2003 chodilo v Gambii do školy méně než 50 % dětí. Vzdělávací systém začíná od školky od čtyř let. Poté nastupují na základní školu v sedmi letech, kde začíná jednotný vzdělávací program pro všechny děti z celé země. Tento program navrhli pedagogové z Gambia College. Základní škola je rozdělena stejně jako v České republice na nižší stupeň základní školy a na vyšší stupeň základní školy. Liší se v tom, že na konci vyššího stupně musí každý žák splnit standardizovanou zkoušku a jen po kladném splnění může žák postoupit na střední školu.

Mnoho studentů je nuceno ukončit studium v tomto vyšším stupni. Důvody mohou být: nedostatek financí na zaplacení školného, neúspěch ve zkoušce, představa, že vzdělání je méněhodnotné kvůli nedostatku pracovních míst. Pokud mají rodiče nebo osoba, která o dítě pečuje, dostatek financí, je pravděpodobné, že dítě pošle na obchodní školu nebo na „skills centre“ – nazvala bych to dovednostní školu, kde se dítě bude učit určité odborné dovednosti. Pokud dítě absolvuje střední školu a úspěšně zvládne další zkoušky, může postoupit až na univerzitu anebo další tzv. terciální instituce. Mezi terciální instituce patří Gambia Technical Training Institute, Institute for Development Management (MDI), Rural development institute (RDI) a Gambia College. Univerzita Gambie (UTG) je jedinou univerzitou v zemi. Bohužel málo studentů má peněžní nebo vzdělávací příležitost navštěvovat tuto instituci, natož prostředky na studium v zahraničí. (Gambia information site, Education [online])

Organizace Kola pro Afriku v Gambii pracuje se školami. Pečlivě vybírá gambijské školy, které jsou pro děti ve vzdálených místech. Tyto školy poté vybírají děti, které to mají do školy daleko a těm přidělují kola. Tak jako u nás tak i v Gambii se kola opotřebovávají a pro udržitelnost projektu organizace KpA školí místní mechaniky. V každé partnerské škole je školní mechanik, který má opravy kol na starosti. Organizace má tým místních mechaniků, který objíždí školy a pořádají školení o možnostech oprav kol. Výhodami jsou samozřejmě proškolení mechanici, kteří mohou proškolovat i další osoby. Do oprav se zapojují i školáci, to znamená pro děti další možnost učení.

2 Výzkumná část

2.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zaměřit se na zkušenosti s cílovými skupinami z vícero pohledů za pomoci případové studie v organizaci Kola pro Afriku. Tuto skutečnost jsem zkoumala u zaměstnanců organizace a také u osob, které mají zkušenosti s rozvojovou spoluprací, ale nemají žádný vztah k organizaci Kola pro Afriku. U těchto osob mne zajímal jejich nezávislý názor na poskytování rozvojové spolupráce v Gambii a také na poskytování pomoci v České republice. Pro analýzu zkušeností s cílovými skupinami jsem využívala i sekundární zdroje, které byly přístupné.

2.2 Výzkumná otázka

Výzkumná otázka zněla v podobném stylu, v jakém je název práce a cíl. Jaké jsou zkušenosti v organizaci Kola pro Afriku s cílovými skupinami, s ohledem na silné a slabé stránky spolupráce s těmito cílovými skupinami.

I přes zjevný fakt, že tato organizace má velmi mnoho aktérů, kteří se podílejí na spoluvytváření tohoto projektu a jejich chodu, jsem zvolila zaměření se na zaměstnance organizace a dále na popis silných a slabých stránek pomocí odpovědí respondentů.

2.3 Představení použitých metod

Pro kvalitativní výzkum bych ráda představila vysvětlení kvalitativního výzkumu dle literatury a poté představím jaké metody jsem v této bakalářské práci použila.

„Kvalitativní výzkum přistupuje ke zkoumaným jevům se snahou popsat je a vysvětlit v jejich jedinečnosti, s odhalením jejich specifických rysů, jež nejsou postižitelné při kvantitativní analýze hromadných jevů“ (...). „V kvalitativním výzkumu nezkoumají rozsáhlé soubory jevů nebo subjektů, ale jednotlivé případy, ovšem velmi podrobně. Cílem je porozumění subjektům a jevům, objasnění příčin jejich stavu a chování. Proto je příznačné pro kvalitativní výzkum to, že sleduje vnitřní, subjektivní stavy, okolnosti, prožitky aktérů pozorovaných procesů. (Průcha, 2014 s. 106).

2.3.1 Případová studie

Jan Hendl popisuje případovou studii jako studii, při které se jedná o důkladné zkoumání jednoho nebo několika málo případů. Případová studie nám pomáhá zachytit složitost případů a možnost popsat vztahy vně. Hendl předpokládá, že pomocí prozkoumání případu lépe porozumíme jiným podobným případům. (Hendl, 2005. s. 104)

„Nutno však podotknout, že přestože je kvalitativní případová studie legitimní výzkumnou metodou, nemá ustálenou vlastní metodologii na úrovni konkrétních kroků a postupů. Případová studie je tak značně flexibilní metodou kvalitativní výzkumné strategie“ (Chrastina, 2019. s. 69)

Pro případovou studii jsem zvolila metodu dvou rozhovorů a jejich následnou analýzu a kategorizaci. Po uklidnění první paniky z koronaviru, bylo možné se setkat se dvěma zaměstnanci z organizace KpA. Setkala jsem se s každým zaměstnancem zvlášť v jiný den. Při rozhovoru jsem představila téma mé bakalářské práce a řekla jsem, že se budu ptát na zkušenosti s cílovými skupinami. Otázky k rozhovoru jsem předem připravila na papír, kde jsem napsala cílové skupiny a na základě teoretické části jejich silné a slabé stránky. Před začátkem rozhovoru jsem se zeptala, zda respondent souhlasí s nahráváním rozhovoru. Pro účel tohoto výzkumu nebylo potřeba uvádět jména respondentů. Uvedla jsem, že rozhovor je a bude anonymní a nikde nebudou uváděna jména respondentů. Použila jsem pro rozhovor polostrukturovaný rozhovor.

Další metodu, kterou jsem pro výzkum zvolila, bylo oslovení osob, které pracují v rozvojové spolupráci v Africe, prostřednictvím e-mailu. V e-mailu jsem popsala velmi stručně organizaci Kola pro Afriku a popsala jsem ve kterých oblastech pracují a jakým způsobem. Má otázka vedla k zamyšlení se nad možnými silnými a slabými stránkami organizace při spolupráci s cílovými skupinami a možnými hrozbami při realizaci spolupráce KpA a cílovými skupinami. Taktéž jsem v e-mailu uvedla, že odpovědi na mé otázky budou anonymní a nikde nebude zveřejněno jméno respondenta, ani jeho e-mailové adresy.

Pro kompletní případovou studii jsem zvolila i doplnění informací z dostupných zdrojů. Jedná se o výroční zprávu, která je z roku 2018 (nejaktuálnější) a o výzkumnou zprávu Jana Wenera z roku 2015 a diplomovou zprávu téhož autora z roku 2016, která byla napsána o organizaci Kola pro Afriku. Tyto zdroje informací jsem zařadila do druhé výzkumné části, kde předkládám výsledky dle cílových skupin.

2.4 Kódování

Kódování řadíme do základního analytického procesu. „*Představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby.*“ (cit. Strauss, A., Corbinová, J. 1999, 39). V této práci jsem použila otevřené kódování, při kterém jsem text rozdělila na mé otázky a odpovědi respondenta. Jednotlivým větám a odstavcům jsem dávala kódy, které jsem se poté snažila nalézt i u dalších respondentů. Po zpracování všech rozhovorů jsem vytvořila kategorie, které jsou vysvětleny v následujících částech této práce. Věty, které jsou označené kurzívou, jsou přímé citace respondentů.

2.5 Kategorizace a interpretace dat

2.5.1 Osobní zkušenost

Sama zkušenost je definována jako souhrn prožitků a poznatků, které člověk získává během svého života a jsou vřazeny do jeho hierarchie hodnot (P. Hartl, 2015)

Se zkoumanou problematikou je úzce spojena narativní, tedy vlastní žitá zkušenost, jenž značně ovlivňuje nahlížení na téma spolupráce s různými cílovými skupinami. Téma je velmi ošemetné a často se stává, že právě osobní zkušenost z dané oblasti je důvodem, proč se názor na spolupráci značně mění. Respondenti, dle mého názoru, nad tématem před získáním osobní zkušenosti nijak zvlášť nepřemýšleli. Na základě jejího získání ale změnili svůj postoj a začali se tvořit nové zkušenosti, které respondentům velmi ovlivnili jejich dosavadní náhled na spolupráci s lidmi sociálně znevýhodněnými.

Názor už nebyl tak nejistý a respondenti spíše začali přemýšlet nad tím, jaké jiné možnosti by se daly využít, aby byla problematika zvládnutá lépe a citlivěji, než aby problematiku úplně zavrhlí a tím získávali zkušenosti se spoluprací s různými cílovými skupinami a „učili se“ jak s nimi pracovat v praxi. Došlo také k pochopení problematiky a pochopení důvodů, proč se tak děje. Respondenti uznávají, že práce s různými cílovými skupinami, chce velmi mnoho trpělivosti a sil. Uznávají také různé zkušenosti s lidmi z jiného sociálního kontextu a z různých sociálních oblastí a tento způsob spolupráce jim převážně vyhovuje. To vše respondenti zjistili až na základě získané zkušenosti.

Odpovědi od respondentů z organizace Kola pro Afriku:

„Abychom ty kola převezli do Gambie tak jsme ze začátku jezdili po bike shopech a prosili jsme je, aby nám opravili aspoň pár kol... a to nebylo nejjednodušší a bylo to nákladné a díky Nové šanci, ta nám udělala přemostění do věznice, jsme už opravovali kola v dílně.“

„Takže i to kolo má smysluplný dopad na člověka, kterej možná díky tomu se vrátí zpátky do toho světa a ten svět se na něho bude dívat trochu jinak nebo on sám se na sebe bude dívat trochu jinak, že díky téhle zkušenosti se dostal za tu vysokou zed'.“ (zed' věznice. Pozn. autora)

„Děláme to svobodně, nikdo nás nenutí. Lidé, kteří jsou zaučení tak ví plus minus o co jde a samozřejmě je to někdy boj. V každé práci se musí člověk zaučit, a to nejen po té technické stránce, ale i po té sociální.“

Odpovědi od respondentů, kteří se podílí na rozvojové spolupráci:

„Rizikem by mohlo být, že by se kola jednoduše nepoužívala kvůli nedostatečnému servisu. Z mé vlastní zkušenosti vím, že v jiné (nejmenované v rámci anonymity) africké zemi je velmi nevhodné prostředí kvůli trnům, takže by se muselo najít řešení.“

„Z vlastní zkušenosti bych raději zvážila poslání peněz, za které by si mohli lidé koupit to, co potřebují. Ostny a trny jsou roznášené větrem úplně všude, znám to z jiné Africké země (nejmenované v rámci anonymity). Jakmile kolo dostane defekt, okamžitě jsou kola ve skladu zamknuté a nepoužitelné.“

Odpovědi respondentů jsou na základě jejich zkušeností velikým přínosem pro chod organizace. Vidíme zde neustálý progres a zamýšlení se nad prevencí a následky u kterých i maličkost dokáže změnit vývoj. Proto jako další kategorii, ve které se respondenti shodovali je potřeba spolupráce.

2.5.2 Potřeba spolupráce

Spolupráci jako takovou, jsem definovala již v předešlé teoretické části, ale zde pro připomenutí. Partnerská spolupráce znamená podporu vedenou na pomoc k realizaci projektů v neziskové společnosti. Chtěla bych zde říci, že právě potřeba partnerské spolupráce se objevuje u všech respondentů a u všech cílových skupin.

S touhle zkoumanou oblastí jsem v předešlé teoretické části popisovala problematiku, která se může vyskytnout při jednání a snaze o kooperaci jak už přímo s osobami, se kterými je spolupracováno, tak s partnery jakožto organizacemi.

Odpovědi od respondentů z organizace Kola pro Afriku:

„Aby tam člověk spolupracoval, tak přece jen potřebuje nějakou důvěru, renomé a díky spoluprací s Novou šancí jsme se dostali do věznice a společně s věznicí jsme vybavili dílnu a ten náš projekt se rozjel a už běží sedmý rok.“

„A díky tomu dopravnímu partnerovi, který nám ty kola sváží jednou týdně nebo co čtrnáct dnů, tak tam mají lidi pořád možnost na kolech pracovat. Ze začátku nám to drhlo, ale pak do toho nastoupili různé dopravní společnosti a ti to dělají opravdu nezištně. Tohle je veliká skupina dobrovolníků a my jsme za to vděční.“

„Základ je manuální zručnost, ale taky není jednoduché najít člověka, který má zálibu v těch opravách, který má k tomu vztah.“

Odpovědi od respondentů, kteří se podílí na rozvojové spolupráci:

„Pomoc od vězňů a dlouhodobě nezaměstnaných lidí je velmi silnou stránku spolupráce.“

„Tento projekt může zrodit celou síť vzájemné pomoci.“

„Jediné co by mohlo ohrozit nejen spolupráci mezi lidmi, ale celý projekt je, že by se ho zmocnil nějaký klan nebo místní mafie a začali na tom vydělávat peníze.“

V této kategorii je vidno, že není lehké začít spolupracovat s každou skupinou. Ve všech směrech zde vidíme nástrahy a hledají se cesty, propojení, jak se dají věci zvládat lépe, levněji a efektivněji. Ze zkušeností pracovníků KpA vidíme, že cesta skrze Novou šanci vedla do Heřmanické věznice, díky které tento projekt mohl začít fungovat za minimální náklady. Jeden z respondentů popsal, že práce s různými cílovými skupinami je vlastně jakousi sociální prací na poli oprav kol. Od respondentů nestranných vidíme, že i oni vidí tento projekt jako velmi zajímavý a všímají si nástrah, které by mohly projekt ohrozit.

Aby celý tento projekt měl smysl, tak prošel těmito kategoriemi až na poslední, která si klade důraz na kvalitu. Respondenti se opět společně shodli na tom, že aby měl projekt

užitečnost, je důležité, aby kolo, které se do Gambie posílá vydrželo místní terén a bylo kvalitní. Proto přecházíme na poslední kategorii a tou je důraz na kvalitu.

2.5.3 Důraz na kvalitu

Kvalita je skloňována v mnoha odvětvích, jak už můžeme rozlišovat kvalitu životního stylu, zboží, výrobků, kvalita různých procesů např. výrobních, vzdělávání a dalších. Můžeme kvalitu rozdělit na hmotnou a nehmotnou a v tomto případě se budeme bavit o obou těchto typech. Faktem je, že kvalita je podíl výkonu a očekávání a je to snažení po dokonalosti.

Kola pro Afriku, jak už plyne z názvu organizace dodávají kola. Kola putují do africké země Gambie a aby tento celý projekt měl smysl, kola musí vydržet africký terén. Proto je třetí a poslední kategorií důraz na kvalitu. Níže uvedu odpovědi respondentů, jak oni popsali kvalitu nejen hmotnou (vyrobené kolo), ale i nehmotnou (práce s lidmi).

Odpovědi od respondentů z organizace Kola pro Afriku:

„Ale musíme je naučit na tom kole všechny ty věci od výměny dílů až po vycentrování a to kolo skutečně dostane druhý život a ten život potom prožije v té Africe. Pokud bychom tam neměli toho mistra (ve věznici, který dohlíží na opravu kol. pozn. autora) tak by to tam nefungovalo.“

„Čím jednodušší kolo, tím lepší. Kola s přehazovačkami se ukázaly jako absolutně nefunkční. Přišli jsme na to, že ten odsouzený se to musí naučit dělat opravdu precizně, protože v té Africe je té dovednosti ještě méně než tady“

„Nastavili jsme to tak, že ten mechanik je placený z půjčování těch kol, ale ve chvíli kdy ředitel školy nedával ty peníze mechanikovi, on tam přestal chodit a potom a ty kola velmi rychle umřely. My jsme ho vyškolili, posílali jsme jim náhradní díly a nářadí.“

Odpovědi od respondentů, kteří se podílí na rozvojové spolupráci:

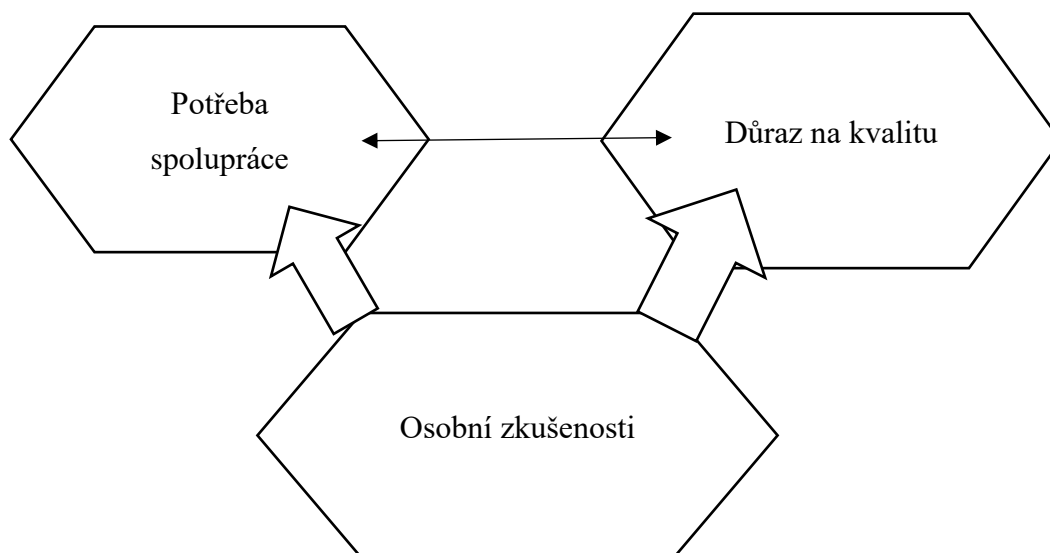
„Hodnota vysbíraných kol a cena za transport a kvalita kol by mohla být velmi slabá stránka v tomto projektu. Je potřeba přijít na kola bez duší a s řešením, kde kolo nedostane ani s množstvím trnů defekt. Toto pořádně prodraží celý projekt“

„Snad by bylo řešením gumový roztok do duše nebo jiné plné pneumatiky, ale v těchto místech je kolo super pomocí, doslova investicí. Kolo může být tím, co rozhodne, jestli dítě bude nebo nebude navštěvovat školu a s kolem se dá i vydělávat.“

Z této kategorie vidíme, že aby nepřišla práce cílových skupin v ČR vniveč je opravdu důležité, aby kolo bylo připravené do afrického terénu. Je také velmi důležité, aby to kolo, než dojede do Gambie bylo opravdu dobře upravené pro tento terén, tudíž se klade veliký důraz na opravu kol ve věznici pod dozorem mistra, který je zaměstnancem organizace Kola pro Afriku. Tento mistr dohlíží na každé kolo a na každého kdo s tím kolem pracuje, aby bylo vše dle požadavků do afrického terénu a teprve poté je možné kolo převézt zpět do centrálního skladu organizace odkud poputuje na kontejner do Gambie.

Odpovědi od nestranných respondentů se shodují v kvalitě duše kola. Vnímají veliké riziko v propíchnutí duše a následné nefunkčnosti. Na druhou stranu vidí veliký přínos v možnosti dopravě dítěte do školy díky kolu a následné možnosti si pomocí tohoto jízdního prostředku vydělávat jak už pro přepravu osob nebo materiálu.

2.6 Schéma

2.7 Souhrn výsledků výzkumu

Ze schématu lze vidět, že se jednotlivé kategorie vzájemně ovlivňují. Klíčovou roli zde hraje osobní zkušenost respondentů, která se dále promítá do potřeby spolupráce, kdy se na základě

této zkušenosti formuje pohled respondenta na problematiku. Osobní zkušenost ve všech případech vyvolala proměnu názoru a ovlivnění postoje člověka k jednotlivým cílovým skupinám a důležitým oblastem při poskytování rozvojové práce. Organizace se formovala postupně při vyvíjení projektu. Ze začátku se zjistilo, že není možné zajišťovat opravy kol v opravnách s koly, protože opravny nemají takovou kapacitu místa a osob a ani nebylo finančně efektivní kola neustále převážet do těchto servisů.

Při začátku spolupráce s organizací Nová šance se nabídla možnost zahájit spolupráci v Heřmanické věznici, ve které si KpA vybudovala dílnu a sklad s nářadím. Neustále rostla potřeba spolupráce kvůli svozu kol, tudíž organizace vybízela dopravní společnosti se zájmem o spolupráci. Kombinace zkušeností a potřeby spolupráce pak vede k názoru, že důraz na kvalitu je stěžejním bodem pro celkovou realizaci projektu a pro jeho hlavní funkci je naprosto nepostradatelný. Začali se připojovat další partneři, kteří dodávají nářadí a potřebný materiál pro opravu kol i náhradní díly, které se převáží do Gambie.

3 Souhrn výsledků dle cílových skupin

Cílem mé bakalářské práce je popsat případovou studii organizace Kola pro Afriku s ohledem na cílové skupiny, se kterými tato organizace spolupracuje s ohledem na silné a slabé stránky této spolupráce. V následujících kapitolách představím jednotlivé cílové skupiny a spolupráci s nimi a organizací Kola pro Afriku. Popíšu silné a slabé stránky této spolupráce na základě předešlé teoretické části v závislosti na odpovědích respondentů. Věty, které jsou označeny kurzívou, jsou přímé citace od respondentů.

3.1 Spolupráce s lidmi ve výkonu trestu odnětí svobody

Dle odpovědí respondentů z organizace Kola pro Afriku se tato spolupráce jeví jako velmi významná jak pro osoby odsouzené, tak pro organizaci KpA. Pro osoby odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody z toho důvodu, že na tento projekt se nedostane každá osoba, ale jen ta, která je vybrána sociálním pracovníkem věznice Heřmanic a to za podmínky „dobrého chování ve věznici“. Pokud se vězeň dostane na tento projekt oprav kol, je pro něho možná vyhlídka, že se dostane z věznice dříve na podmíněčné propuštění jak řekl jeden z respondentů: *„Oni tam mají tu motivaci nejenom, že se dotknou něčeho pozitivního, ale i třeba to, že dostanou podmíněčné propuštění.“* Je třeba říci, že se na tento projekt nedostane každý, protože v Heřmanické věznici je asi tisíc odsouzených osob a na opravě kol pracuje přibližně deset osob, které se v závislosti na jejich situaci mění.

Dalším vyzkoumaným projevem spolupráce je změna života odsouzeného. Vězeň se učí pracovním návykům, preciznosti. Učí se, že kolo musí být opravené na sto procent, učí se kooperovat s ostatními vězni, kteří tam spolupracují s ním a učí se mít nad sebou člověka v tomto případě mistra, který dohlíží na jeho vykonanou práci a odsouzený musí akceptovat, že mu mistr to kolo může vrátit znova a znova. Odpověď od respondenta: *„Potíž byla v tom, že když ten mistr kolo kontroloval, tak se mnohokrát stalo, že ho musel vrátit zpátky, protože ten odsouzený se to musí naučit dělat opravdu precizně, musel pochopit, že ta jeho práce musí být velmi dobrá.“*

Ve výroční zprávě z roku 2018 (poslední vydaná a zveřejněná výroční zpráva) se dovídáme o spolupráci ve věznici. V roce 2018 pracovali lidé ve výkonu trestu odnětí svobody na kolech ve dvou směnách vždy ve dvanácti členné skupině. Dále se ve výroční zprávě sděluje, že věznice pro projekt poskytuje prostory dílny a součinnost při personálním zabezpečení. (Kola pro Afriku, Výroční zpráva 2018 [online])

Lidé ve výkonu trestu se zpravidla pohybují na opravách kol ve věznici jen pár měsíců. Je to z důvodu, že pokud se jim naskytne jiná, lépe placená, příležitost je to pro ně zajímavější. Nicméně je zde veliký zájem o projekci fotek a dokumentů z Gambie. (Werner, 2016 s. 44)

„Ta jejich efektivita nebyla dostatečná a bylo potřeba, aby tam byl člověk pořád s nimi.“ Organizace musela najít člověka, který bude na opravu kol dohlížet. Základem každého odsouzeného, který se chce dostat na tento projekt je manuální zručnost. Mistr ve věznici zodpovídá za opravu kol a za rozebrání správných dílů a složení zpět dohromady. Respondent: *„ať má vztah a umí pracovat s nářadím. Ve věznici je velká fluktuace a jsou tam stále noví lidé, ale jsme za ně rádi, protože té práce je tolik. Ve chvíli, kdy on to kolo má pod rukama a vyjede od něho tak musí být dobré.“* Mistr je velmi důležitou osobou ve věznici, protože opravená kola se svázejí zpět do centrálního skladu, kde se s nimi dále již nepracuje až do nakládání kontejneru do Gambie. V centrálním skladu je vykládají a srovnávají lidé po výkonu trestu odnětí svobody a lidé dlouhodobě nezaměstnaní. Těmito cílovými skupinami budu pokračovat v následující kapitole.

3.2 Spolupráce s lidmi po VTOS a s lidmi dlouhodobě nezaměstnanými

V teoretické části jsem tyto dvě cílové skupiny rozdělila zvlášť a popisovala jejich specifika. V téhle výzkumné části jsem je spojila, protože spolu velmi úzce souvisí ve spolupráci s KpA. Následujícími odstavci vysvětlím, z jakého důvodu a jakým způsobem jsou tyto cílové skupiny spojovány.

V téhle spolupráci hraje významnou roli organizace Nová šance z. s. Jak jsem již zmínila v teoretické části centrální sklad Kola pro Afriku se nalézá v areálu Nové šance, která je zaměřena na resocializaci osob po výkonu trestu odnětí svobody a pro osoby bez přístřeší. Je úzce spojena s Heřmanickou věznicí, v minulosti v areálu existovala také probační služba.

„Ti lidé byli naprosto zásadní na začátku tohoto projektu, když přijel kamion v sobotu, neděli večer, oni přišli a pomáhali nám. Díky nim byl tento projekt nízkonákladový.“ Lidé z NŠ, kteří nemají zkušenost s opravami kol, pomáhají s nošením, skládáním nebo jiné oblasti, kterou dovedou. „Jsou tam třeba půl roku nebo rok a je to období, kdy ten chlap může začít nějaký restart.“

Z výroční zprávy se dovídáme o spolupráci s Úřadem práce ČR v Ostravě, Opavě a v Bohumíně. Úřad práce zprostředkovává částečné zaměstnání pro osoby těžce uplatnitelné na trhu práce a v roce 2018 těchto osob bylo v centrálním skladu celkem 22. (Kola pro Afriku, Výroční zpráva 2018 [online])

Jan Werner popisuje spolupráci s Novou šancí nejen na úrovni hmotného, které se týká zprostředkování prostorů, ale dívá se také na zapojování obyvatel areálu. Vnímá zde i součinnost s ÚP a upozorňuje, že se lidé zde zapojují jen na určený počet hodin, které jim KpA mohou poskytnout ve spolupráci s ÚP. *„Vzniká tak křehké spojení mezi koly a jejich opraváři, skrze něž jedni i druhí mění sebe sama.“* (Jan Werner, Výzkumná zpráva 2015 s. 136 [online])

„Člověk na UP je z nějakého důvodu. Když je děle v evidenci, tak je to většinou proto, že nechce pracovat nebo opravdu neumí pracovat.“ Když jsme našli toho člověka, který umí pracovat, tak jsme byli rádi, ale byl to boj ho najít.“ Organizace spolupracuje také s úřadem práce (dále UP) a dalšími organizacemi, které se zaměřují na resocializaci osob. Lidé, kteří jsou zaregistrovaní na UP jsou z části placeni z programů, které tento úřad poskytuje. Nejedná se však o plnou částku a organizace KpA dorovnává mzdu do plné částky v závislosti na druhu úvazku.

„Část platí různé fondy na nezaměstnanost, ale ne sto procent. Je to asi 75% a my si nemůžeme dovolit zaměstnat lidi, proto se snažíme zaměstnávat lidi na veřejně prospěšné práce, osoby po výkonu trestu, národnostní menšiny.“ Je to taková sociální práce z mého pohledu. Spousta těch lidí nemá návyky. Zde se objevuje potřeba trpělivosti s lidmi, kteří pracují v centrálním skladu, protože mnoho z přicházejících osob nemá pracovní a někdy i morální návyky. Respondenti vidí při své práci sociální citění. Spojují svou práci se sociální, protože se setkávají s lidmi, kteří to neměli v životě jednoduché a z určitých důvodů se nalézají jak už v Nové šanci nebo na UP. „Lidé z UP už moc nechodí. Nejsou dotace tak jak bývaly. Finance se omezily a dovednost těch lidí nebyla na žádné úrovni, takže to zabíralo ještě více času.“ Zde

respondent vidí finanční náročnost zaměstnávat osoby, které jsou pracovně zdatnější a vyhodnocuje míru dotací na tyto programy pro nezaměstnané jako nedostatečné. Poznává i to, že lidé, kteří přichází pracovat nemají žádné pracovní návyky ani dovednosti s opravami kol.

3.3 Spolupráce s dobrovolníky a partnery

Tuto část spolupráce s dobrovolníky a partnery jsem zařadila společně oproti teoretické části, ve které jsem tyto cílové skupiny rozdělila. Představím zde, jak organizace Kola pro Afriku spolupracuje s těmito cílovými skupinami a porovnám způsoby práce a základě teorie.

Při rozhovoru s respondenty jsem se dozvěděla, že zde chybí kontinuální zkušenost a vybízení dobrovolníků z řad pracovníků. Přesto jsme společně našli dobrovolníky, kteří vypomáhají při jednorázových akcích. *„Dobrovolníků by mohlo být více, ale přiznám se, že s nimi neumíme pořádně pracovat.“* Zde jsem se dozvěděla, že při jednorázových akcích se zapojili dobrovolníci z firem (firemní dobrovolnictví, které se konalo jedenkrát v roce), lidé z Momentu (charitativní obchod) se účastnili při nakládání kol (Kola pro Afriku, Výroční zpráva 2018 [online])

„Přichází nám kluci a holky pravidelně z výchovného ústavu a my u nich děláme poté přednášku, komu vlastně pomáhají.“ Z tohoto výchovného ústavu chodí sice lidé pravidelně, ale velmi často ve mění, protože tyto ústavy jsou většinou na 8 týdnů. Tudíž to nevnímáme jako kontinuální dobrovolnickou činnost.

Jeden z respondentů zařadil do spolupráce s dobrovolníky také osoby, které provozují sběrná místa v ČR a na Slovensku. *„To jsou lidi, kteří nezištně přijdou, mají prostor a dokáží vybrat některé 50 jini 100 kol. Někde to jsou soukromé osoby nebo prostory, které patří městu, farnosti. Ale tu logistiku si musíme vymyslet my.“*

V této části vidíme, že organizace má snahu tyto dobrovolníky nalézat a spolupracovat s nimi, avšak tato spolupráce není písemně zpracována, organizace se nezabývá o hledání dobrovolníků z řad veřejné společnosti. Nejedná se o nepřetržitou snahu oslovovat veřejnost. Na základě odpovědí respondentů, se kterými by chtěla tato organizace spolupracovat jsou lidé, kteří by pracovali v centrálním skladu a pomáhali s opravami kol, dále by organizace potřebovala dobrovolníky, kteří by měli zájem pomoci s fundraisingem. Od dobrovolnictví se přesuneme k partnerské spolupráci.

Zásadní roli v partnerské spolupráci hrála a hraje organizace Nová šance. Jak jsem již zmiňovala, centrální sklad KpA sídlí v areálu Nové šance a tato spolupráce dala vzniknout prostorám, ve kterých se skladují a opravují kola. „V dubnu 2012 jsme dostali budovu, kterou jsme si museli poupravit, aby nám to vyhovovalo a začala spolupráce s lidmi z téhle organizace.....Je to úžasný porozumění i od ředitele NŠ, kdy na začátku jsme dostali dvě místnosti a teď máme těch místností asi 14 a najednou jsme i v další budově.“

„Máme úžasnou spolupráci s věznicí v tom, že náš dopravní partner v Ostravě vozí ty kola a oni mají pořád možnost na tom pracovat.“ Respondent již dříve řekl, že dostat se do věznice, která je pro malou organizaci neprostopnou zónou, bylo pro organizaci významným krokem a tato spolupráce trvá již od začátku projektu. „Na začátku nám to trochu drhlo, ale nastoupili do toho různé dopravní společnosti, které nám pomáhaly. Poslední čtyři roky nám sváží kola hasiči v rámci kondičních jízd a svážíjí nám je ze sběrných míst přímo do skladu“

Z výroční zprávy se dovídáme o dalších partnerech, kteří byli pro KpA důležití v roce 2018. Organizace Kola pro Afriku se rozrostla a vytvořili projekt s názvem Kola pro Kola, který realizují za pomoci prodejce Aukro. Na portále Aukro.cz organizace KpA může vkládat opravená kola na prodej zde v ČR zdarma (u běžných uživatelů se platí poplatek za každou vystavenou věc na prodej). Důležitým partnerem je zde i MOMENT – dobročinný second hand, který pomáhá organizaci hradit provozní náklady. Za rok 2018 to bylo 495 Kč. (Kola pro Afriku, Výroční zpráva 2018 [online])

Jan Werner popisuje spolupráci s dobrovolníky a partnery ve vzniku sběrných míst, kdy v době jeho bádání jich bylo zhruba 120. Popisuje zde také, že se konaly veřejné sbírky na farách, ve školách, cyklistických dílnách a na dalších místech, kde uvádí, že tyto sbírky pořádali zcela neznámí dobrovolníci. Zdůrazňuje, že při 120 sběrných místech nebylo reálné udržovat osobní kontakt se všemi zúčastněnými. (Werner, 2016 s. 32)

Respondenti se shodli, že s dobrovolníky z řad veřejnosti spíše nepracují. Několikrát ročně se spojují s dobrovolníky spíše z Nové šance a jiných organizací zaměřující se na resocializaci osob. Velikou roli v roli spolupráce zde představují dopravní společnosti a organizace, ve kterých KpA zaměstnává osoby. Respondenti odpovídali kladně u všech partnerů.

3.4 Spolupráce v Gambii

Dostáváme se k poslední části spolupráce, a to na africký kontinent. V předešlých částech se všechna spolupráce odehrávala na území České republiky a všechna ta práce směřovala k cílové skupině, k dětem z gambijských vesnic, které to mají do školy daleko. A jak se spolupracuje v Gambii než školák nebo školačka dostane kolo?

Kola se naloží do ocelové bedny, díky jednomu z dopravních partnerů. Dojedou do přístavu ve městě Banjul (hlavní město Gambie). *„V Gambii jsme byli jednou za rok a to je strašně málo. Na začátku jsme tam měli jednoho koordinátora a učili jsme se na základě chyb.“*

„V Gambii máme hlavního partnera ministerstvo školství a ty kola dodáváme do jejich škol, ne do soukromých. Věnujeme se chudším oblastem, které jsou na východě.“ Nyní v Gambii má organizace Kola pro Afriku dva koordinátory. Jednoho místního a jednoho českého, kteří se naplno věnují mechanikům z gambijských škol. *„Teď máme přibližně třicet partnerských škol a vize je taková, že bychom se chtěli zúžit a pomáhat v těch nejchudších regionech. Někde to skutečně nefungovalo dobře.“* Místní koordinátoři školí místní mechaniky a dohlíží na to, aby byl tento mechanik opravdu placený z půjčovního kol. Důležitou informací je ta, že kola se nepůjčují dětem zadarmo, ale za určenou částku. Školní rok je rozdělen na trimestry a každý trimestr se platí zvlášť. Jedná se o částku, kterou si mohou místní lidé dovolit. *„Půjčonné za to kolo je opravdu malinký, za tři měsíce rodina zaplatila jakoby si koupili 10 chlebů. Je to opravdu udržitelný drobný peníz.“* Tyto peníze dostává mechanik, který na konci každého trimestru dostane půjčená kola zpátky a opravuje je. *„Je to taková cesta učení a nikdy to nebylo úplně ideální, prostě Afrika je taková, ve chvíli jak tam nejste, tak často, tak věci vypadají krásně.“*

Slabá stránka tohoto projektu byla na začátku, když KpA měla v Gambii jednoho místního koordinátora a řídila distribuci převážně z České republiky. Nedalo se to uřídit. Jeden z respondentů: *„Ředitel školy věděl jaké jsou podmínky tak tomu mechanikovi neplatil a ten chudák, který se to naučil opravovat dostal náradí průběžně náhradní díly, ale on tu mzdu neplatil, protože tam nebyl od nás dohled. Pak tam ten mechanik přestal chodit a ty kola velmi rychle přestaly fungovat.“* Organizace začala v Gambii ještě za minulého diktátorského režimu, který trval až do roku 2016. Organizace při poskytování této pomoci musela hodně respektovat diktátorský režim. Komunikovali s vrchním tajemníkem (Gambijským), který KpA nutil, aby dodávali kola do mnoha škol *„Kolo, ten úžasný prostředek a úžasná pomoc, ale ve chvíli kdy*

jsme se rozšířili do tolika škol tak to nebylo uříditelné“ Po roce 2016 KpA zúžili počet škol, do kterých kola dodávají a funguje to tam mnohem lépe.

O spolupráci v Gambii společnost KpA píše se zaměřením se na řešení problémů. Jednalo se o redukování enormního množství škol, do kterých byla kola dovážena za diktátorského režimu. Dále organizace poukazuje, že jen 50% kol je v provozu kvůli nedostatků mechaniků a špatnému řízení z pozic ředitelů škol. Vytvořili nový model pro trénink mechaniků a byly sepsány nové podmínky pro školy, což obsahovalo, že při více než 150 kolech na škole je zapotřebí dvou mechaniků. KpA viděla i potřebu posílení v týmu a ke gambijskému koordinátorovi se přidal jeden český. V neposlední řadě se pro rok 2018 převezla i motorka z ČR, která byla financována v rámci programu MZV ČR pro posílení monitoringu a mobility týmu v Gambii. Vedení organizace se také zaměřilo na školení cyklo mechaniků, zaměření bylo také na vývoj a provádění účinných strategií k dosažení cílů udržitelnosti. (Kola pro Afriku, Výroční zpráva 2018 [online])

Dle Jana Wenera je při vykládání kol v nejlepším zájmu usilovat o co nejhladší vstup do země. Uvádí zde, že je důležité již před dopravením kontejneru do Banjulu mít vyjednané všechny aspekty fungování pro následný převoz kol. Po příjezdu jsou zde i čeští koordinátoři, kteří cestují z České republiky s každým kontejnerem, a kromě proclení musí zajišťovat i komunikaci s ministerstvem financí a s dopravní společností Maersk. Tuto situaci, která se odehrává neprodleně po příjezdu popisuje jako: *„ne zcela jasnou ani standardizovanou.“* Koordinátoři si v Gambii zakládají na tom, aby při převozu kol bylo převezeno i potřebné nářadí. Pyšní se tím, že na rozdíl od jiných podobných organizací, si převážejí i své know-how oprav kol, aby vydržely co nejdéle, a to posléze učí místní mechaniky. Důležitou součástí při převozu kol do určené školy a proškolení mechanika je i kufřík s náhradními díly, nářadím a opravářská příručka, která obsahuje návody a postupy pro opravy kol. (Werner, 2016 s. 56)

Tuto spolupráci popsali respondenti jako nejobtížnější. Koordinace projektu z ČR není jednoduchá. Objevovaly se stále nová zlepšení v poskytování této spolupráce a dále se objevují. Respondenti popsali důležitost mít v Gambii jejich koordinátory, kteří dohlíží na projekt, objíždějí školy, školí místní mechaniky, mají na starost přepravu kol a nářadí. Z výroční zprávy také vidíme reakci na problémy a snahu o jejich řešení. KpA zde zmiňuje i zamýšlení se nad strategiemi k dosažení cílů udržitelnosti, které zde hrají velkou roli.

Závěr

Bakalářská práce se soustředila na obecně prospěšnou společnost Kola pro Afriku sídlící v Ostravě. Studovaným souborem byly cílové skupiny, se kterými tato společnost spolupracuje. Organizaci jsem chápala jako obecně prospěšnou, která zaměstnává sociálně slabé skupiny osob, spolupracuje s mnoha partnery, zaměřuje se na rozvojovou spolupráci v zahraniční a upcyclaci.

Cílem mé práce bylo zjistit zkušenosti s cílovými skupinami z vícero pohledů za pomocí případové studie v organizaci Kola pro Afriku. Pomocí metody případové studie jsem v teoretické části popisovala jednotlivé cílové skupiny a další oblasti, které umožňují realizaci tohoto projektu. Z odborné literatury jsem popisovala možná rizika, silné a slabé stránky spolupráce. U každé z těchto skupin jsem popisovala také z dostupných sekundárních zdrojů, jak pracuje organizace KpA s těmito cílovými skupinami.

Výzkumnou část jsem rozdělila na dva výzkumy. Při prvním výzkumu jsem za pomocí kódování, kategorizace a interpretace dat vytvořila schéma, ve kterém jsem zařadila tři kategorie, které se objevovaly v odpovědích respondentů nejčastěji a sami respondenti jim kladli veliký důraz. V této části jsem vycházela z odpovědí zaměstnanců KpA a z odpovědí od nestranných respondentů, kteří pracují v rozvojové práci v Africe.

V druhé části výzkumu jsem popsala jednotlivé cílové skupiny, přičemž v teoretické části tyto skupiny byly rozděleny samostatně a v závislosti na získaných odpovědích respondentů jsem některé cílové skupiny spojila. Zde jsem vysvětlovala přímými citacemi odpovědí respondentů, z informací z výroční zprávy a z diplomové práce, která byla o KpA napsána, jak spolupráce probíhá a zdůrazňovala jsem zde silné a slabé stránky u kterých se zjistili obě tyto varianty.

Ukazuje se, že práce organizace KpA zasahuje do života mnoha osob v různých podmínkách. S pomocí lidí v České republice je schopna pomáhat dětem v africké zemi Gambii na cestě ke vzdělání. Tato cesta projektu, která trvá již osmým rokem nebyla od začátku ideální a organizace se musela propracovat a neustále vyvíjet nové způsoby, jak spolupracovat s cílovými skupinami. Využívání nepotřebných kol, jejich upcyclace nebo recyklace, naplňuje cíl udržitelného rozvoje a ukazuje nám, jak to jde dělat jinak, a přitom zasáhnout do životů lidí, kterým tato spolupráce může pomoci nalézt cestu k sobě samým.

Bibliografický seznam

BUCHTOVÁ, B., Z. Boleloucký, Z. Kárník, J. Šmajš, K. Fuchs a J. Švancara. 2002. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing a. s. ISBN 80-247-9006-8.

ČEPELKA, Oldřich. 2003. *Průvodce neziskovým sektorem II. Díl*. Liberec: Obč. sdružení Omega. ISBN 80-902376-4-9.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava. 2008. *Terciální prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-138-0.

EXNEROVÁ, V., Z. HLAVIČKOVÁ, P. JELÍNEK a M. KAPLAN. 2005. *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky*. In. Exnerová, V. Globální problémy a rozvojová spolupráce: témata, o která se lidé zajímají. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT) ISBN 80-86961-00-1.

FRIČ, P., O. SOZANSKÁ a J. TOŠNER. 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: AGNES, NROS. ISBN 80-902633-7-2.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Portál. ISBN:978-80-7367-485-4.

CHRASTINA, Jan. 2019. *Případová studie: metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu*. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5373-6.

JEDLIČKA, R., P. Klíma, J. Kořa, J. Němec aj. Pilař. 2004. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha. THEMIS. ISBN 80-7312-038-0

VOJTÍŠEK, Petr. 2007. *Spolupráce komerčních a neziskových organizací při realizaci sociálních projektů*. Praha (diplomová práce). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociální práce.

MAREŠ, Petr. 1998. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-901424-9-4

MAŘÁDEK, Vladimír. 2005. *Vězeňství*. Ostrava. Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, ISBN 80-7368-002-5

MATOUŠEK, Oldřich. 2012. *Základy sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0211-0

MOTEJL, Otakar. 2010. *Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv. ISBN 978-807-3576-066

MÜHLPACHR, Pavel. 1999. *Sociální a postpenitenciární péče*. Brno: Institut mezioborových studií Brno.

PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-858-3460-X.

TOŠNER, Jiří, a Olga SOZANSKÁ. 2002. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-514-8

TOŠNER, Jiří, a Olga SOZANSKÁ. 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha, 2006. ISBN 80-7367-178-6

WAISOVÁ, Šárka. 2005. *Ve stínu modernity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 8086898547

WERNER, Jan. 2016. *Kolo-nizace: symetrická etnografie rozvojového projektu Kola pro Afriku*. Praha. (diplomová práce). Univerzita Karlova v Praze. Fakulta humanitních studií. Katedra Obecné antropologie.

Internetové zdroje

Český statistický úřad, Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2019. Czso.cz [online] © [cit. 2020-03-20]

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/nezamestnanost-v-moravskoslezskem-kraji-k-31-12-2019>

Člověk v tísní. Co děláme. Humanitární a rozvojová pomoc. Clovekvtsni.cz [online]. ©2006 [cit. 2020-03-07].

Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc>

Gambia information site, Non-governmental organisations. Access Gambia. [online]. ©2009-2020 [cit. 2020-03-19].

Dostupné z: <http://www.accessgambia.com/extra/non-governmental-organisations-12.html>

Gambia information site, Education. Access Gambia. [online]. ©2009-2020 [cit. 2020-03-19].

Dostupné z: <https://www.accessgambia.com/information/education.html>

Generální ředitelství VSČR, Novinky. Nabídka volných prostor a levné pracovní síly [online]. ©2020 [cit. 2020-03-15].

Dostupné z: <https://www.vscr.cz/novinky/ekonomika-a-inzerce/nabidka-volnych-prostor-a-levne-pracovni-sily/>

Generální ředitelství VSČR. O nás. Zaměstnávání odsouzených. Výhody zaměstnávání odsouzených [online]. ©2020 [cit. 2020-03-15].

Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/vyhody-zamestnavani-odsouzenych/>

HANZLOVSKÝ, Michal. 2013. Psychologické důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti In: Celostní medicína [online]. 28. Března 2013 [cit. 2020-03-16]

Dostupné z: <https://www.celostnimedicina.cz/psychologicke-dusledky-dlouhodobenezamestnanosti.htm>

Jiří Aujezdský. UpCycling.cz. Co je to upcyklace. [online]. ©2016 [cit. 2020-06-09].

Dostupné z: <https://www.upcycling.cz/co-je-to-upcyklace/>

Kola pro Afriku. Kdo jsme. [online]. ©2020 [cit. 2020-03-10].

Dostupné z: <https://www.kolaproafriku.cz/kdojsme>

Kola pro Afriku. Výroční zpráva 2018. [online]. [cit. 2020-06-19].

Dostupné z: <https://www.kolaproafriku.cz/stranky/133-vyrocnizpravy>

Posolda, Roman. 2018. Rozhovor. In: Nedej se!, Každé kolo má dvě duše. Česká televize, 2018.

Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/418235100161001-kazde-kolo-ma-dve-duse/>

Sdružení Nová šance Koblov. Poslání a cíle [online]. ©2010 [cit. 2020-02-20].

Dostupné z: <http://www.koblov.cz/poslani-a-cile.html>

United Nations, Cíle udržitelného rozvoje. Osn.cz [online]. [cit. 2020-02-07].

Dostupné z: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

Věznice Heřmanice VSCŘ, Zaměstnávání vězňů, Výrobní činnost – Hospodářské středisko [online] ©2020 [cit. 2020-03-15].

Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-hermanice/zamestnavani-veznu/vyrobní-cinnost-hospodarske-stredisko/>

ZUSKA, Karel a Matej KLIMAN. 2013. Vybrané aspekty nového občanského zákoníku a jejich dopad na neziskový sektor i obecně prospěšné společnosti od roku 1014. [online]. 24. Května 2013 [cit. 2020-02-20].

Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-aspekty-noveho-obcanskeho-zakoniku-a-jejich-dopad-na-neziskovy-sektor-cast-i-obecne-prospesne-spolecnosti-od-roku-2014-91487.html>

WERNER, Jan. 2015. *O fluiditě kol(a): veteš jako rozvojová technologie*. Výzkumná zpráva. Fakulta mezinárodních vztahů. [online].

Dostupné z: <http://cargojournal.org/index.php/cargo/article/viewFile/28/29>

Legislativa

Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

Zákon č. 248 ze dne 28. září 1995 o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-248>